

Azərbaycan Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il
“ 19 ” dekabr tarixli
529 nömrəli Qərarı ilə
təsdiq edilmişdir.

Təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi

QAYDASI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Azərbaycan Respublikası Rəqabət Məcəlləsinin (bundan sonra – Məcəllə) 39.7-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi qaydasını müəyyən edir.

1.2. Təbii inhisar subyektləri maliyyə hesabatlarını (3 aylıq, 6 aylıq, 9 aylıq və illik) bu Qayda ilə müəyyən edilmiş formaya uyğun tərtib edirlər.

1.3. Bu Qaydada istifadə olunan anlayışlar Məcəllə və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları ilə müəyyən olunmuş mənaları ifadə edir.

2. Təbii inhisar subyektlərinin maliyyə hesabatlarının məzmunu

2.1. Təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair təqdim etdikləri maliyyə hesabatlarına (rüblük əsasla, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə) aşağıdakılar daxil edilir:

2.1.1. “Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat”;

2.1.2. “Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat”;

2.1.3. “Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat”;

2.1.4. “Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (birbaşa və ya dolaylı metod)”;

2.1.5. “Seçilmiş izahlı qeydlər”.

2.2. Adıçəkilən maliyyə hesabatlarına əlavə olaraq təbii inhisar subyekti tərəfindən təqdim edilən “Hesabat dövrünün sonuna təqdim olunan hesabat”a aşağıdakılar daxil edilir:

2.2.1. uzunmüddətli aktivlər;

2.2.2. qısamüddətli aktivlər;

2.2.3. kapital;

2.2.4. uzunmüddətli öhdəliklər;

2.2.5. qısamüddətli öhdəliklər;

2.2.6. gəlirlər (ƏDV ilə);

2.2.7. müştərilərə geri ödənilmiş vəsaitlər;

2.2.8. investisiya layihələrinə ayrılan vəsaitlər.

2.3. Təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair təqdim etdikləri maliyyə hesabatlarının qeydlərinə həmin hesabatlarda əks etdirilmiş hissələr üzrə hesabat dövründə baş vermiş dəyişiklikləri özündə əks etdirən ətraflı məlumatlar (hər bir əməliyyat üzrə məbləğləri ayrı-ayrılıqda göstərilməklə) daxil edilir.

3. Təbii inhisar subyektlərinin maliyyə hesabatlarının tərtibi qaydası

3.1. Təbii inhisar subyektləri sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair təqdim etdikləri maliyyə hesabatlarını ("Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat", "Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat", "Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat" və "Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat") bu Qayda ilə müəyyən olunmuş formaya uyğun məlumatları özündə ehtiva edən göstəriciləri daxil etməklə tərtib etməlidirlər.

3.2. "Hesabat dövrünün sonuna təqdim olunan hesabat" aşağıda qeyd olunan formaya uyğun tərtib edilməlidir.

3.2.1. **"1. Cəmi aktivlər, o cümlədən"**: Bu bənddə "2. Uzunmüddətli aktivlər" və "3. Qısamüddətli aktivlər" bəndlərinin cəmi əks etdirilir.

3.2.2. **"2. Uzunmüddətli aktivlər"**:

3.2.2.1. "əsas vəsaitlər (torpaq, tikili və avadanlıqlar, investisiya mülkiyyəti və sair)" – əmlak (torpaq, tikili və avadanlıqlar, investisiya mülkiyyəti), xüsusi maşın texnikası, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər əks etdirilir;

3.2.2.2. "qeyri-maddi aktivlər" – patentlər, lisenziyalar, nou-hau, proqram təminatı məhsulları, əmtəə nişanları və digər qeyri-maddi aktivlər əks etdirilir;

3.2.2.3. "uzunmüddətli debitor borclar" – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə yaranan 12 aydan artıq olan debitor borclar əks etdirilir;

3.2.2.4. "sair uzunmüddətli aktivlər" – 3.2.2.1-3.2.2.3-cü yarımbəndlərə daxil olmayan aktivlər əks etdirilir.

3.2.3. **"3. Qısamüddətli aktivlər"**:

3.2.3.1. "mal-material ehtiyatları" – xammal, yanacaq, ehtiyat hissələri, tikinti materialları və digər mal-material ehtiyatları əks etdirilir;

3.2.3.2. "pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri" – kassada və bank hesablarında olan pul vəsaitləri, qiymətli kağızlar (səhmlər, istiqrazlar) və digər pul vəsaitləri (və onların ekvivalentləri) əks etdirilir;

3.2.3.3. "qısamüddətli debitor borclar" – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə yaranan 12 aydan az olan debitor borclar əks etdirilir;

3.2.3.4. "sair qısamüddətli aktivlər" – 3.2.3.1-3.2.3.3-cü yarımbəndlərə daxil olmayan aktivlər əks etdirilir.

3.2.4. **"4. Kapital"**:

3.2.4.1. "nizamnamə kapitalı" – payların (pul ifadəsində) məcmusunun dəyəri əks etdirilir;

3.2.4.2. "əlavə ödənilmiş kapital" – dövlətdən alınmış, lakin nizamnamə kapitalı kimi qeydiyyatda alınmamış pul vəsaitləri əks etdirilir;

3.2.4.3. “dövlət investisiyaları” – qeyri-maliyyə aktivləri formasında investisiyalar, dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilmiş investisiyalar, dövlət zəmanəti ilə beynəlxalq maliyyə təşkilatları tərəfindən maliyyələşdirilmiş investisiyalar və digər kapital əks etdirilir;

3.2.4.4. “bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)” – əldə edilmiş xalis mənfəətin (zərərin) (pul ifadəsində) məcmusunun dəyəri əks etdirilir.

3.2.5. **“5. Cəmi öhdəliklər, o cümlədən”**: Bu bənddə “6. Uzunmüddətli öhdəliklər” və “7. Qısamüddətli öhdəliklər” bəndlərinin cəmi əks etdirilir.

3.2.6. **“6. Uzunmüddətli öhdəliklər”**:

3.2.6.1. “kredit və borc öhdəlikləri” – dövlətdən alınmış borc vəsait, xarici kredit təşkilatlarına 12 aydan artıq olan borc öhdəliklər əks etdirilir;

3.2.6.2. “uzunmüddətli kreditor borclar” – istifadə edilmiş tikinti, ticarət, material, nəqliyyat, kommunal və digər xidmətlərə görə yaranan 12 aydan artıq olan borc öhdəliklər əks etdirilir;

3.2.6.3. “sair uzunmüddətli öhdəliklər” – 3.2.6.1-ci və 3.2.6.2-ci yarımbəndlərə daxil olmayan 12 aydan artıq olan borc öhdəlikləri əks etdirilir.

3.2.7. **“7. Qısamüddətli öhdəliklər”**:

3.2.7.1. “kredit və borc öhdəlikləri” – dövlətdən alınmış borc vəsait, xarici kredit təşkilatlarına 12 aydan az olan borc öhdəliklər əks etdirilir;

3.2.7.2. “vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər” – ƏDV, bəyan edilməmiş ƏDV, əmlak vergisi, mənbədən tutulan vergi, torpaq vergisi, gəlir vergisi, iqtisadi və maliyyə cərimələri və bu qəbildən olan digər 12 aydan az olan borc öhdəliklər əks etdirilir;

3.2.7.3. “qısamüddətli kreditor borclar” – istifadə edilmiş tikinti, ticarət, material, nəqliyyat, kommunal və digər xidmətlərə görə yaranan 12 aydan az olan borc öhdəliklər əks etdirilir;

3.2.7.4. “sair qısamüddətli öhdəliklər” – 3.2.7.1-3.2.7.3-cü yarımbəndlərə daxil olmayan 12 aydan az olan borc öhdəliklər əks etdirilir.

3.2.8. **“8. Cəmi kapital və öhdəliklər”**: Bu bənddə “4. Kapital” və “5. Cəmi öhdəliklər, o cümlədən” bəndlərinin cəmi əks etdirilir.

3.2.9. **“9. Gəlirlər (ƏDV ilə)”**:

3.2.9.1. “Dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər və onların istifadə istiqamətləri” – təbii inhisar subyektinə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər və onların xərc istiqamətləri əks etdirilir;

3.2.9.2. “Təbii inhisar fəaliyyəti üzrə məhsulların satışından əldə edilmiş gəlir” – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə Məcəllənin 36.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş fəaliyyət sahəsi üzrə məhsulun satışından əldə olunmuş pul vəsaiti əks etdirilir;

3.2.9.3. “Təbii inhisar fəaliyyətinə aid olmayan digər fəaliyyət üzrə məhsulların satışından əldə edilmiş gəlir” – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə Məcəllənin 36.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilməyən fəaliyyət sahəsi üzrə məhsulun satışından əldə olunmuş pul vəsaiti əks etdirilir.

3.2.10. **“10. Müştərilərə geri ödənilmiş vəsaitlər”**:

3.2.10.1. “Müştərilərin müraciətlərinə əsasən geri ödənilmiş vəsaitlər” – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə məhsulun satışından əldə olunmuş pul vəsaitindən müştərilərin müraciətlərinə əsasən geri ödənilmiş pul vəsaiti əks etdirilir;

3.2.10.2. “Məhkəmə qərarlarına əsasən geri ödənilmiş vəsaitlər” – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə məhsulun satışından əldə olunmuş pul vəsaitindən məhkəmə qərarlarına əsasən geri ödənilmiş pul vəsaiti əks etdirilir;

3.2.10.3. “Sair səbəblərdən geri ödənilmiş vəsaitlər” – müştərilərlə qarşılıqlı münasibətdə məhsulun satışından əldə olunmuş pul vəsaitindən sair səbəblərdən geri ödənilmiş pul vəsaiti əks etdirilir.

3.3. “11. Investisiya layihələrinə ayrılan vəsaitlər”:

3.3.1. Təbii inhisar subyekti tərəfindən hər bir investisiya layihəsi üzrə ayrı-ayrılıqda doldurulmaqla formaya (investisiya layihəsinin adı, məqsədi, icra edilməsinin proqnozlaşdırılan nəticəsi, başlanma və istifadəyə verilməli olduğu tarix, dəyəri (o cümlədən ehtimal olunan dəyəri), icraçısı olduğu podratçı təşkilatın adı və keçirilmiş satınalmaların növü (belə hal olduqda), habelə investisiya layihəsi üzrə hesabat dövrünə qədər ayrılmış vəsait, hesabat dövründə ayrılmış vəsait (o cümlədən cari hesabat ilinin sonunadək ayrılması nəzərdə tutulan vəsait), hesabat dövrünə qədər yerinə yetirilmiş işin dəyəri və həcmi) uyğun tərtib edilir.

3.4. Təbii inhisar subyektləri zəruri hesab etdikləri halda “Hesabat dövrünün sonuna təqdim olunan hesabat”ın 2-4-cü, 6-cı və 7-ci bəndləri üzrə müvafiq əlavələri daxil edə bilirlər.

3.5. “Hesabat dövrünün sonuna təqdim olunan hesabat”ın 11-ci bəndi hər investisiya layihəsi üzrə ayrı yarımbəndlərdə təqdim edilir.

3.6. Təbii inhisar subyektləri “Seçilmiş izahlı qeydlər”də sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair təqdim etdikləri maliyyə hesabatları (“Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat”, “Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat”, “Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat” və “Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat”) üzrə məlumatların açıqlanmasını təqdim edir.

4. Təbii inhisar subyektlərinin maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi qaydası

Təbii inhisar subyektləri sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair maliyyə hesabatlarını rəqabət orqanına rüb bitdikdən (hesabat tarixindən) sonrakı növbəti ayın 20-dək yazılı və ya elektron qaydada təqdim etməlidirlər.

5. Yekun müddəa

Təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair maliyyə hesabatlarını müəyyən edilmiş qaydada və vaxtda təqdim etməmələri sübut olunduqda, rəqabət orqanı qanunvericiliyə uyğun olaraq tədbirlər görür.
